Suomen Poliisijärjestöjen Liitto

Asia: Nimikirjalainsäädännön kumoaminen ja virkamiesten yksilöintitietojen luovuttamista koskevien säännösten muutostarpeiden arviointi

Yksittäisiä virkamiehiä koskevien henkilötietojen luovuttamisessa on tärkeää ehkäistä tilanteita, joissa tietojen julkisuutta hyödynnetään henkilötietojen suojaa koskevien säännösten vastaisesti. Tietojen luovuttaminen tulee siksi arvioida huolellisesti ja suhteuttaa se niiden konkreettiseen ja perusteltuun käyttötarkoitukseen. SPJL pyytää ryhtymään toimenpiteisiin kyseisen lainsäädännön muuttamiseksi ja ajantasaistamiseksi.

Nykyisen nimikirjalainsäädännön mukaan nimikirjanotteet ovat viranomaisen asiakirjoja, jotka ovat lähtökohtaisesti julkisia. Julkisuuslain periaatteiden mukaisesti henkilöä koskevat yksilöintitiedot ovat yleensä julkisia, ellei laissa ole erikseen säädetty salassapidosta. Henkilöillä, joita nimikirjanotteet koskevat, ei ole lakiin perustuvaa oikeutta kieltää tietojensa luovuttamista. Sen sijaan arvio siitä, sisältävätkö nimikirjanotteet yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia tietoja, on usein tulkinnanvarainen ja tapauskohtainen viranomaisharkinta.

Nimikirjalain mukaiset julkiset nimikirjanotteet ovat altistaneet virkamiehet ja heidän tietonsa väärinkäytöksille. Tietoja on voitu käyttää esimerkiksi viranhaltijan toimintaan vaikuttamiseen ja maalittamiseen, jossa julkisia tietoja levitetään laajemmin epäasiallisiin tarkoituksiin. Maalittaminen voi toteutua myös muodollisesti oikeusjärjestelmän kautta, esimerkiksi esittämällä toistuvasti kanteluita, valituksia tai muita menettelyllisiä toimia ilman asiallista perustetta. Vaikka toiminta sinänsä noudattaisi oikeudellisia muotoja, sen vaikutukset voivat olla virkamiehelle yhtä kuormittavia kuin suora asiaton häirintä. Lisäksi virkamiestä rasittaa jatkuva epävarmuus siitä, miten eri lähteistä kerättyjä tietoja hänestä lopulta käytetään. Tämän vuoksi myös menettelytapoihin perustuva maalittaminen tulee ottaa huomioon, kun arvioidaan tiedon luovuttamisen riskejä ja virkamiehen suojaa.

Viime vuosien teknologian nopea kehitys on samalla madaltanut kynnystä erilaisten häirinnän muotojen toteuttamiseen. Tämä on lisännyt myös virkamiehiin kohdistuvia yhteydenottoja heidän yksityiselämässään, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai henkilökohtaisia yhteystietoja hyödyntämällä. Väkivallan, uhkausten ja häirinnän sekä verkossa esiintyvän perusteettoman arvostelun pelko voi pahimmillaan johtaa siihen, että virkamiehet epäröivät hoitaa virkatehtäviään tai välttelevät niitä kokonaan. Tällainen häirintä ei ole vain työhyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvä ongelma yksittäisille virkamiehille ja organisaatioille, vaan se heijastuu laajasti myös oikeusvaltion toimintaan ja demokratian toteutumiseen.

Tulevaisuudessa virkamiehistä kerättävien ja luovutettavien tietojen on oltava tarkemmin määriteltyjä. Viranomaisen asiakirjoissa olevien henkilötietojen suojaan on myös annettava nykyistä lainsäädäntöä suurempi painoarvo, kun harkitaan tietojen luovuttamista. Lisäksi tietojen käsittelyoikeus on rajattava mahdollisimman suppealle joukolle, ja tietojen käyttötarkoitus on määriteltävä täsmällisesti.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry

Jonne Rinne
puheenjohtaja

Jesper Thurin
juristi